

Jedna příroda: Nový dokumentární film

Hodnoty přírody představuje koncept hodnocení Ekosystémových služeb

4.5.2023 - | Ministerstvo životního prostředí ČR

Ve čtvrtek 27. dubna proběhla v pražském kině Přítomnost premiéra filmu Hodnoty přírody. Film je prvním uceleným dokumentem, který na příkladu české krajiny vizuálně přívětivou formou vysvětluje, jaké přínosy čili ekosystémové služby nám lidem příroda poskytuje, a proč je důležité o nich v ochraně přírody i při rozhodování o využití krajiny vědět. Ukazuje, jak se takové přínosy měří na konkrétních příkladech - od zadržování vody či uhlíku v půdě, přes udržitelnou produkci dřeva a potravin až po turismus a vliv přírody na její návštěvníky.

Film vznikl pod vedením Michala Gálíka (režiséra snímků Zelená poušť, Na křídlech divokých koní) ve spolupráci s projektem Jedna příroda, jehož hlavním koordinátorem je Ministerstvo životního prostředí. Odborným garantem filmu je CzechGlobe společně s dalšími partnery projektu - kromě MŽP jsou to Centrum pro otázky životního prostředí Univerzity Karlovy (COŽP UK), Agenturu ochrany přírody a krajiny ČR (AOPK) a Biologické centrum Akademie věd ČR. Projekt Jedna příroda je spolufinancován z evropského programu LIFE a jeho hlavním cílem je zlepšit podmínky chráněných druhů i přírodních stanovišť v chráněných územích evropské soustavy Natura 2000 v rámci České republiky, zamezit úbytku biologické rozmanitosti a také vyhodnotit přínosy přírody pro společnost. Hodnocení přínosů či ekosystémových služeb umožňuje lépe pracovat s naší krajinou a využívat ji tak, aby to prospívalo lidem i biologické rozmanitosti.

Přínosy přírody nás provázejí na každém kroku, i když jsou často lidmi vnímány jako samozřejmost. V posledních letech se setkáváme například s tím, že se dříve na některé méně viditelné služby zapomínalo na úkor jiných, proto jsou nyní oslabeny a neplní dostatečně svůj potenciál. Jedná se například o služby spojené se zadržováním vody v krajině. Je proto nutné si hodnoty přírody uvědomovat, šířit o nich osvětu a snažit se je zachovat v takové kvalitě, aby příroda mohla tyto služby poskytovat i v budoucnu.

Cílem filmu je proto právě podpořit uvědomování si různých konkrétních hodnot přírody v naší společnosti, a pomoci zviditelnit znalosti, které o nich věda má, pro využití v praxi. Film je koncipován jako úvodní setkání s tématem hodnot přírody a ekosystémových služeb pro odbornou i obecnou veřejnost. Premiéry filmu Hodnoty přírody se zúčastnili kromě tvůrců a aktérů filmu také zástupci Ministerstva životního prostředí a odborné sféry. Úvodní slovo měla náměstkyně ministra životního prostředí Eva Volfová (STAN). *„Osobně mám koncept ekosystémových služeb velmi ráda, protože když je třeba někomu vysvětlit, proč potřebujeme přírodu chránit, tak tento komplexní ekosystémový přístup, náhled ve vysvětlení, jaké hodnoty a funkce nám příroda poskytuje, považuji za klíčový. Proto jsem ráda, že projekt Jedna Příroda mohl přispět k produkci filmu, na který je možné odkázat při snaze o lepší pochopení ekosystémových služeb. Mám za to, že v pochopení komplexity přírody a v tom, co můžeme ztratit, když ji ničíme, jsme daleko a rozumíme ekosystémovým funkcím. Dnes víme, že i funkce důležité pro naše přežití jsou ohrožené, např. retence vody v krajině nebo biodiverzita. Ale i tento film nás může vést k zamyšlení o hlubších souvislostech, o tom, k čemu jako lidé neumíme dohlédnout. Projekt Jedna příroda je také velmi komplexní a snaží se ekosystémové služby uchopit a hodnotit je v územích soustavy Natura 2000, pomáhá v těchto územích zajistit management a za MŽP můžeme říci, že se tomuto tématu věnujeme*

důkladně.“

V panelové diskusi následně aktéři odpovídali na dotazy diváků. Ty zaujal například komplexní přístup hlavního města Prahy k péči o přírodu. „Za obec, která je také často vlastníkem půdy zemědělské, lesnické a mnoha dalších typů, máme v popisu práce zohledňovat ekosystémové služby při hospodaření s pozemky. Naším primárním cílem není nejvyšší ekonomický zisk z hospodaření. Jak bylo vidět, naše louky nejsou primárně určené k produkci sena. Ukazuje se, že lidé jsou schopni se s tímto přístupem ztotožnit. Zemědělcům hospodařícím na naší půdě se ozývají soukromníci, kterým se líbí jejich způsob hospodaření a kteří by byli rádi, kdyby se to podobně dělalo i na jejich půdě.“ Diváky velmi zaujal přístup v polesí Klokočná, který při zachování produkční funkce lesa klade důraz též na jiné přínosy tohoto ekosystému přírodě a lidem. *„Na Klokočné se snažíme s přírodou nebojovat, ale vyjít jí vstříc. Za ta léta jsme si s lesem nezůstali nic dlužni,“* poukázal dlouholetý správce lesa Vladislav Ferkl na skutečnost, že přírodě blízké hospodaření je možné realizovat ekonomicky smysluplně.

Kateřina Mácová z COŽP v diskusi s diváky ilustrovala, že film je opravdu jen základním rozcestníkem k tématu hodnot přírody a ekosystémových služeb a jejich měření. Ve výzkumu ekosystémových služeb se řeší mnoho velmi komplexních otázek, například v jakém časovém měřítku přínosy vznikají. *„Přínosy ze zemědělské krajiny při hospodaření vznikají každý rok a jsou tedy pro nás velmi viditelné, uchopitelné, představitelné. U lesního hospodaření je časový rozměr delší – doba obmýtlí, než vznikne dřevo ke zpracování, je šedesát až osmdesát let, takže časově vidíme, že je to hledisko mnohem dlouhodobější. To jsme již slyšeli zde v diskusi od diváků, i to si umíme představit. Ale já k tomu přidám ještě jednu časovou vrstvu, kterou se zabýváme – a to je velmi dlouhodobé hledisko, které zkoumáme při hodnocení adaptačních opatření s ohledem na regulaci klimatu, např. při realizaci protipovodňových opatření. Časové hledisko, kdy vznikají přínosy pro takováto opatření, jsou i stovky let, tedy týká se to nejen nás, ale i budoucích generací. Tím chci ilustrovat, jak složité téma ekosystémových služeb je i pro nás vědce, a kolik různých oborů je potřeba, aby do jejich hodnocení mluvilo. Zmínili jsme např. sociologii, ekonomii, psychologii, široké spektrum výzkumu přírodních procesů a vztahů včetně ekologie atd. – ale pro tento účel je potřeba překvapivě zapojit také např. poznatky z etiky, pokud se chceme vyjadřovat k tomu, zda máme upřednostňovat přínosy jen pro současnou generaci nebo i pro následující generace, které teprve přijdou.“*

Film Hodnoty přírody je veřejně dostupný všem zájemcům na YouTube kanálu a je dále využitelný např. pro výuku a vzdělávání.

https://www.mzp.cz/cz/news_20230427_Jedna-priroda-uvadi-film-Hodnoty-prirody